

75.

437

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆԻՍԵՐԻՆ «ՀԱՍՏԿԵՐ» ԱՄՍԱԳԻՐ

№ 8

3231

ԱԹ. ԽՆԿՈՅԵԱՆ

ԻՒՂԱՑԻՆ ԵՒ ԱՐՁԸ

Ժողովրդական հեքիաթ

891.995
Խ - 64

891.99

14-644

5

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՍԿԵՐ» ԱՄՍՏՅՐԻ

№ 3

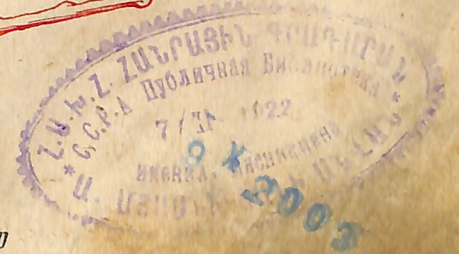
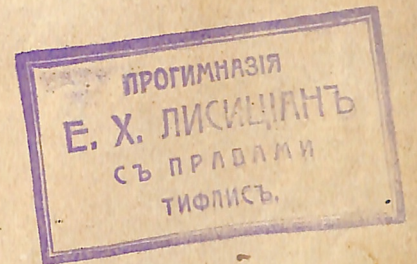
ԱԹ. ԽՆԿՈՅԵԱՆ

1006
29454
9
1274

ԻԻՂԱՑԻՆ ՈՒ ԱՐԶԸ

5435-42

Ք Ի Յ Լ Ի Ս

ԷԼԵԲՏՐԱԿԱՆԻ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆԻ, ՊՈԼԻՑ. 7.
1909

Գիւղացին ու արջը

Գիւղացին իր բոստանում
Գարնանը սերմ էր ցանում:
Արջը եկաւ՝ բարե քեզ,
Ի՞նչ ես անում քեզ ու քեզ:
Արի, այ մարդ, միանանք,
Մէկտեղ անենք վար ու ցանք.
Վար ու ցանքը մեր կիսրար,
Հունձն էլ անենք հաւասար:

«Աչքիս վրա, արջ ապէր,
Օտար խօմ չե՞նք, կուգես բեր,
Հէնց առաջին անգամը
Ցանենք մօտիս շողկամը:
Ինձ արմատը հողումը,
Քեզ փրերն ու ցօղունը»:

— Ցանենք, ասաւ ապէրը,
Ինձ ցօղունն ու փրերը:

Քաղցր ու խոշոր շաղկամշ
Հողում տոգեց աշնանը:
Մեր ապէրն ու գիւղացին
Շաղկամն հողից հանեցին:
Ապէրն առաւ փրերը,
Ընկերը արմատները:
Արջը տեսաւ որ խաբւեց,
Մարդու գէմը բիշ լարւեց.
—Վայ, ինձ խաբէ՞ գիւղացին.
Կաց, էն միւս ցանոցին,
Ինչ որ ցանենք հողումը,
Նրան կը տամ ցօղունը:

Միւս տարի ցանոցին
Արջին ասաւ գիւղացին.
«Ապէր, արի էլի մենք
Կիսովի մի բան ցանենք,

Արջը թէ՛ հա, շատ բարի,
Միայն անշուշտ էս տարի
Ինձ արմատը հողումը,
Քեզ փրերն ու ցօղունը:
«Համաձայն եմ ես նորէն»,
էս հետ ցանենք մենք ցորեն:
Մարդը գիտէր իր բանը.
Ապօրը հետ՝ իր տանը
Ցորենն ածեց տոպրակը,
Տւեց նրա շալակը.
Տարան, ցանեցին արտը
Բրդոտ ապէրն ու մարդը:
Ընկերները յունիսին
Արտն հնձեցին միասին:
Մարդը վերցրեց վերը,
Իսկ արջը՝ արմատները:

Արջը էլ չը համբերեց.
 էտտեղ մի լաւ փրփրեց.
 — Հում կաթնակեր, խաբեբայ,
 Անտառ կը գնս, դու ապա.
 Տես՝ զըլուխդ ինչ բերեմ,
 Միտդ վրէժ բըրբըրեմ.
 Արջը էտպէս նեղացած,
 Թքեց մարդին ու գնաց:

Էլ չը սպասեց գիւղացին,
 Յորենն հանեց կալոցին,
 Հանեց, տարաւ ջրաղաց,
 Յորենից ալիւր աղաց,
 Ալիւրիցը հաց թրխեց,
 Կուշտ-կուշտ կերաւ, ծիծաղեց:

Օրը ցուրտ է, ձիւն-ձմեռ,
 Մըսեց մարդի ոտն ու ձեռ.
 Կնիկն ասաւ՝ «սրտամեռ,
 Գնա՛ անտառ ու փայտ
 բեր»:

Մարդն էլ երկար մտա-
 ծեց.

Մի օր սայլը նա լծեց,
 Ախ քաշելով անդադար
 Քըշեց գնաց դէպ անտառ:
 Մէկ էլ ճամփին աղւէսը՝
 «Հլա սրա երեսը,
 Լուսն ուր վրայից ընկնի՝
 Հազար կտոր կը լինի.
 Ի՞նչ ես թթւել, այ անճար,
 Աղամորդի չաչ-բանջար.
 Ասա, ի՞նչ է քո դարդը,
 Ի՞նչ անճարն է էս մարդը»:

— Պարոն աղւէս, դու գիտես
 Վերեւ Աստուած, դու և ես,
 Արիւն կերթայ իմ սրտէս:
 Թէ ինձ արջից ազատես,
 Հինգ հաւ ունեմ չալտիկ, չաղ,
 Հինգն էլ կանեմ քեզ մատաղ:

Լաւ, լաւ,
 Հինգ հաւ,
 Չաղ ու գէր—

Մէկ մէկ կեր:

«Բայց թէ ի՞նչ է պատճառը
 Ասա, գտնեմ ես ճարը»:

— Էլ ի՞նչ ասեմ մի առ մի.
 Արջը հետս է թշնամի,

Նրա ահից էս տարի
 Տանը եղել եմ գերի.
 Էսպէս սաստիկ ձմռանը
 Փայտ չես գտնի իմ տանը:
 «Դարդ մի անի, մարդ ախպէր,
 Գնա անտառ ու փայտ բեր.
 Թէ որ տեսնի քեզ արջը,
 Անվախ կանգնի առաջը,
 Ասա՛ այ արջ, դէհ փախի,
 Ականջներդ մի կախի.
 Էս է կը գայ որսորդը,
 Որ տիկ հանի քո մորթը.
 Նա կասի՝ վահ... ի՞նչ անեմ,
 Դու էլ նորան՝ եկ պահեմ,
 Եւ դու՛ մինչև իմ գալը
 Կոխիր արջին ջլալը:

Ես էլ կը գամ էս է էս
 Քո հետքից որսորդի պէս:
 Գնաց մարդը խիտ անտառ.
 Դեռ չէր կտրել նա մի ծառ,
 Ձէնը լսեց էն արջը,
 Եկաւ ցցւեց առաջը:
 «Եկել ես հա՛,
 Լիրբ, խաբեբայ»,
 — Սո՛ւս կաց, ապէր,
 Սո՛ւս, անհամբեր,
 Աստուծ վկայ,
 Մեծ փորձանք կայ.
 Էս է կը գայ որսորդը,
 Որ տիկ հանի քո մորթը:

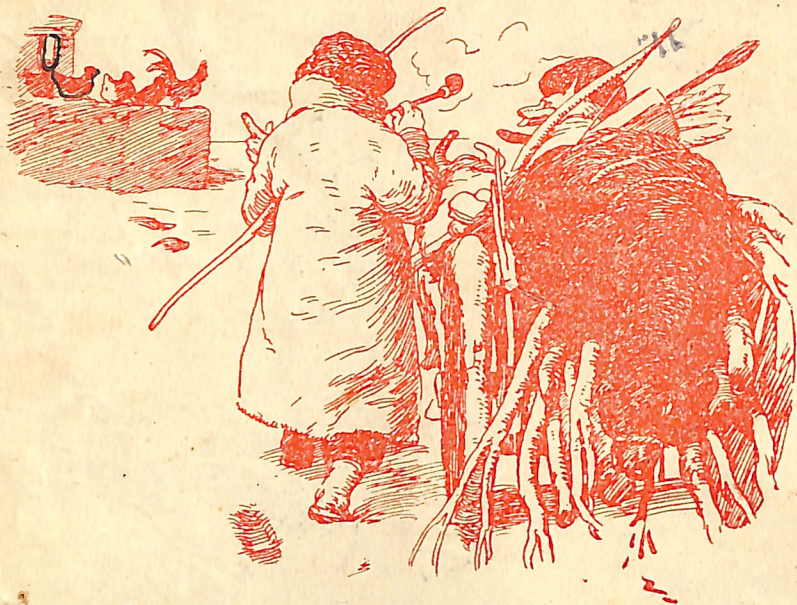
—Բա ի՞նչ անեմ.—իմ հալը...
 —Արի, մտիր ջըւալը.
 Սայլի տակին բիշ պարկիր,
 Ու շունչդ բեզ հաւաքիր»,
 Մինչև որսորդի գալը՝
 Արջը մըտաւ ջըւալը:
 Իսկոյն եկաւ աղւէսը
 Դաշտ ու անտառի ոէսը.
 Եկաւ բեխերը սրած,
 Պոչը գետնովը փռած,
 Եկաւ սաստիկ բարկացած,
 Դունչը տնկեց ու գողաց.
 —Էյ, եկ էստեղ, գիւղացի,
 Բան եմ ասում՝ իմացի.

Ես որսորդն եմ արքայի,
 Գիտե՛ս՝ ում եմ ման գալի.
 Քո բարեկամ չալ արջը
 Դեռ չէ տըւել իր խարճը:
 Չեմ հեռանայ բո մօտից,
 Մազ կանցընեմ բո բթից,
 Խոտ կը կոխեմ բո մորթը,
 Ասա, ո՛ւր է բրդոտը:

—Պարոն որսորդ,
 Լինեմ բեզ ճորտ.
 Ես չը գիտեմ
 Բանի հետ եմ...
 Արջն ինձ էլ է թշնամի...

—Ի՛նչ ես անում սուտ բամի.
 Բա էն ի՞նչ է սայլի տակ,
 Հիմի բաշեմ մի ապտակ.

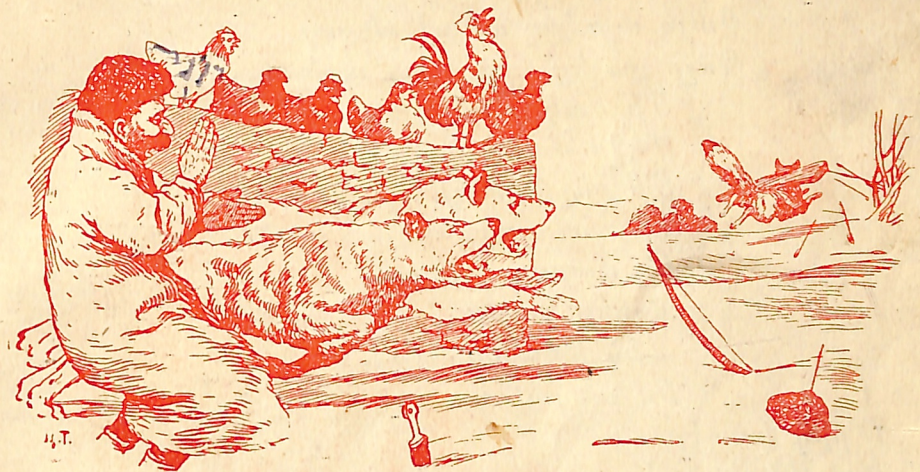
—Կտրած ծառիս բոթուկն է...

—Սրան տես ի՞նչ յանդուգն է...

Որ էտպէս է, սայլին դիր,
Ու պարանով պինդ կապիր.
Փայտը սայլին կը դնեն,
Ո՛չ թէ տակին կը պահեն:

—Էս սհաթիս, աչքիս լուս,
Խօսքդ չանեմ մէկն-երկուս.

Մարդը հասաւ ջրւային,
Գրկեց դրեց իր սայլին,
Բացեց թուր, ըշտապեց,
Արջին սայլից պինդ կապեց
Ու աղւէսի խօսքովը
Իրա ձեռքի կացնովը
Էնքան խփեց էն խեղճին
Որ սատկեց սայլի միջին.

Մարդը ուրախ,
Ազատ, անվախ
Փայտը բարձեց,
Սայլը լըծեց,
Դրեց արջին
Սայլի միջին
Ու աղւէսին
Սայլի ուսին,
Ինքն էլ ոտով
Եզան մօտով
Ճիպտին տւեց, հօ արաւ,
Բարերարին տուն բերաւ,
Որ տայ չաղ-չաղ հաւերը:

Բայց զեռ տանը չը հասած,
Գիւղի շներն անիծած,
Որ աղւէսի հոտն առան,
Մեծ ու պստիկ դուրս թռան,
Հարայ-հրոց հանեցին
Ու աղւէսին լարեցին:

Բայց աղւեսը առաջ անցաւ
Պոչը քաշեց, փախաւ, պրծաւ,

Մի ծակ գտաւ,

Մէջը մտաւ,

Մի քիչ նստեց,

Քիչ հանգըստեց

Ու մարդու պէս

Խօսեց էսպէս.

— Էս ի՞նչ բան էր...

Իմ անդամներ,

Ո՞րքդ կուգէր
Ինձ, ձեր տէրին,

Բաժին անէր

Էն շրներին:

Դուք՝ օրինակ՝

Երկար-բարակ

Թեթև-արագ,

Իմ ոտիկներ.

«Ո՛չ, ո՛չ, մեր տէր,

Մեր հէրն ու մէր»,

Ասին ոտներ:

— Դուք՝ օրինակ,

Վառած ճրագ,

Լուս-արեգակ

Իմ աչիկներ:

«Ո՛չ, ո՛չ, մեր տէր,

Մեր հէրն ու մէր»,

Ասին աչեր:

— Ականջներ զո՞ւր,

Սուր-սուր լըսուկ,

Ահա

«Ո՛չ, ո՛չ, մեր տէր,
Մեր հէրն ու մէր»,
Ասին ականջներ:

— Եւ զո՞ւր, պոչիկ,
Իմ խուճուճիկ,
Խուճուճիկ, մուճուճիկ,
Ոսկէ փրնջիկ.

«Այո, այո,
Ուստա Նահօ,

Ես կուգէի

Քո ոտների

Մէջն ընկնէի,

Որ դու գայիր զըլխակոնծի»:

— Սո՛ւս, պապանձի,

Տանու դուշման,

Բախտից փոշման,

Անպէտք պոչիկ,

Ոչ ու փրնջիկ,

Ճալան-ճոթան,

Մազոտ ճոպան,

Հա մէջընկան,

Գետնի տափան,

Վազըխ խափան:

Էս սհաթիս ես քեզ ցոյց տամ,
Կաց, շրների բերանը տա՛մ:

Ու աղւեսը

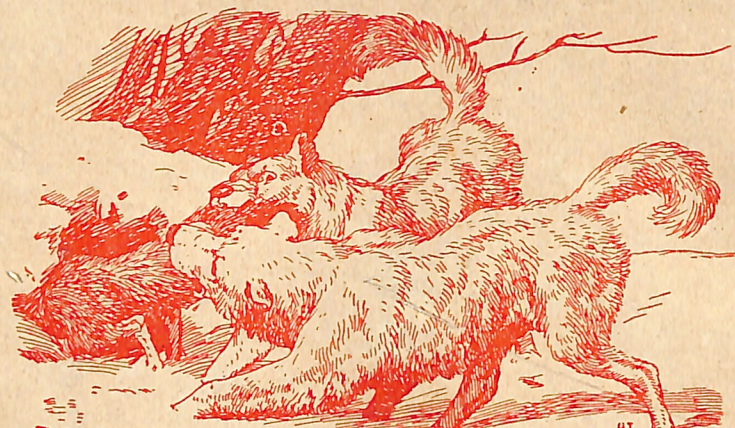
Պոչի կէսը

Հանեց մէկէն

Խորը ծակէն,

Էն շրներն էլ

3231

РѢТЕРЪ

Մեծն էլ, փոքրն էլ
 Ողջը կրծան,
 Վրա պրծան,
 Գզին, գզան,
 Պոչին լրծան
 Ու քաշեցին
 Քաշքշեցին,
 Ին աղէսին
 Դուրս հանեցին,
 Բուրգ գրեցին
 Ու գրգեցին:

Handwritten signature

Handwritten vertical text: 0000

20 13

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0007610

891.99 10
10-64